

The background of the cover is a textured, greyish-blue surface. In the upper half, there are several jagged, torn pieces of material, possibly fabric or paper, in shades of red, orange, and yellow, with some blue and white speckles. These pieces are arranged in a diagonal pattern, suggesting a tear or a piece of evidence.

ANDRADA COSTOIU

Sub Cortina de Fier

ROMAN

NICULESCU

ANDRADA COSTOIU

Sub Cortina de Fier

ROMAN

NICULESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

COSTOIU, ANDRADA

Sub Cortina de Fier : roman / Andrada Costoiu. -

București : Editura Niculescu, 2021

ISBN 978-606-38-0598-1

821.135.1

© Editura NICULESCU, 2021

Bd. Regiei 6D, 060204 – București, România

Telefon: 021 312 97 82; Fax: 021 312 97 83

E-mail: editura@niculescu.ro

Internet: www.niculescu.ro

Comenzi online: www.niculescu.ro

Comenzi e-mail: vanzari@niculescu.ro

Comenzi telefonice: 0724 505 385, 021 312 97 82

Redactor: Liliana Scarlat

Tehnoredactor: Lucian Curteanu

Copertă: Carmen Lucaci

ISBN 978-606-38-0598-1

Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei cărți nu poate fi reprodusă sau transmisă sub nicio formă și prin niciun mijloc, electronic sau mecanic, inclusiv prin fotocopiere, înregistrare sau prin orice sistem de stocare și accesare a datelor, fără permisiunea Editurii NICULESCU. Orice nerespectare a acestor prevederi conduce în mod automat la răspunderea penală față de legile naționale și internaționale privind proprietatea intelectuală.

Editura NICULESCU este partener și distribuitor oficial OXFORD UNIVERSITY PRESS în România.

E-mail: oxford@niculescu.ro; Internet: www.oxford-niculescu.ro

Cuprins

<i>Prefață</i>	9
<i>Prolog</i>	15
 Partea I	
Capitolul 1	
Cina obișnuită de sâmbăta	21
Capitolul 2	
Excursia la țară	41
Capitolul 3	
Amintiri	55
Capitolul 4	
Sărbătoarea de 1 Mai	72
Capitolul 5	
Accidentul nuclear de la Cernobîl	104
Capitolul 6	
Paștele	129
Capitolul 7	
Manifeste	149

Capitolul 8	
Prinsul neprins	161
Capitolul 9	
Opt plăci de parchet	185
Capitolul 10	
Noul hobby al lui Ion	198
Capitolul 11	
Revolta de la Braşov	208
Capitolul 12	
Luptători şi visători	215
Capitolul 13	
Povestea unor femei	229
Capitolul 14	
Duşmanul poporului.....	255
Capitolul 15	
Ion şi Mihai	269
Capitolul 16	
Irina şi Anna	284
Capitolul 17	
În beciul Securităţii	301
Capitolul 18	
La judecată.....	311
<i>Partea a II-a</i>	
Capitolul 19	
Zarca Aiudului	329

Capitolul 20	
Balansul dintre disperare și speranță.....	344
Capitolul 21	
Viața strecurată prin sitele închisorii.....	350
Capitolul 22	
De acasă, cu dragoste	359
Capitolul 23	
„Camera înțelepciunii”	370
Capitolul 24	
Totuși prietenii... ..	385
Capitolul 25	
La izolare, conștiința plutește mai departe decât întunericul.....	396
Capitolul 26	
Revoluția	408
Capitolul 27	
Andrei.....	424
Capitolul 28	
Drumul către casă	433
Capitolul 29	
Viața altora.....	443
Capitolul 30	
Dosarul.....	451
<i>Mulțumiri</i>	459

Prefață

Pentru cei mai mulți, Cortina de Fier însemna granița politică ce separa Blocul Sovietic de celelalte state ale lumii. Deși nu era o graniță fizică, aceasta a delimitat totuși efectiv două părți ale lumii cu ideologii diferite, una care urma doctrina comunistă, iar cealaltă care avea idealuri democratice. Când Cortina de Fier a fost coborâtă, după cel de-al Doilea Război Mondial, a separat familii și a schimbat viețile a milioane de oameni. Pentru cei care s-au aflat în spatele acesteia, a fost începutul unei tiranii care a căutat să controleze fiecare aspect al vieții lor. Nu numai că oamenii au fost lipsiți de libertate politică, dar în același timp au fost forțați să trăiască după regulile nedrepte impuse de elitele comuniste și, de cele mai multe ori, au fost victimele capriciilor conducătorilor lor politici și ai dictatorilor.

La sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, România a fost ocupată de Uniunea Sovietică.

La 6 Martie 1945, în România s-a instalat primul guvern comunist pro-sovietic. La scurt timp după aceasta, în Decembrie 1947, regele României, Mihai I, a fost forțat să abdice și a fost proclamată Republica Populară Română. În perioada care a urmat, între anii 1947-1989, românii au fost forțați să supraviețuiască unor decenii marcate de opresiune politică și socială, și au luptat să găsească modalități de a-și păstra creativitatea, integritatea și legăturile cu trecutul lor.

Gheorghe Gheorghiu-Dej a fost primul lider comunist al României. În primii ani ai regimului comunist, toate proprietățile private au fost transformate în proprietate publică și a avut loc colectivizarea agriculturii. Persoanele care făceau parte din vechea clasă conducătoare a României, precum și cei care s-au opus transformărilor sociale și politice impuse de noul regim, au fost puși sub arest la domiciliu sau, mai rău, au fost trimiși în lagăre sau închisori de reeducare. Se estimează că sute de mii de oameni au devenit victime ale abuzurilor și torturii și că mii de oameni au murit ca urmare a repressiunii politice a regimului comunist.¹

După moartea subită a lui Gheorghiu-Dej, în martie 1965, Nicolae Ceaușescu a devenit liderul

¹ Craig S. Smith, „Eastern Europe Struggles to Purge Security Services”, *The New York Times*, 12 decembrie 2006

Partidului Comunist și, mai târziu, în aprilie 1974, a devenit primul președinte al României. Ceaușescu s-a dovedit a fi unul dintre cei mai cruzi dictatori est-europeni, care a insuflat frică și a impus restricții severe asupra drepturilor civile ale populației. El a acaparat în întregime puterea politică, iar tirania regimului său a continuat până în decembrie 1989, când a avut loc Revoluția Română.

M-am născut și am crescut în România, unde am locuit până în anul 2002. Am trecut prin sistemul școlar comunist și, la fel ca orice alt copil de atunci, nu mi-am dat seama cât de diferită era viața mea de cea a tinerilor ca mine care trăiau în țări democratice. Da, viețile noastre erau diferite, dar inocența copilăriei era oarbă la nedreptățile regimului comunist.

Când eram copii am fost protejați de lipsuri și greutăți de către părinții noștri. Ei porționau cum puteau rațiile alimentare inadecvate, pentru ca noi să nu suferim de foame. Noi luam lecții de dans și cursuri de artă. Râdeam, alergam și ne jucam cu prietenii noștri. În mintea noastră, aveam o copilărie fericită.

În ceea ce mă privește, abia în adolescență ideile de justiție socială și libertate au început să-și facă loc în conștiința mea. Această ignoranță nu a fost voită, ci a fost doar o chestiune de circumstanță, pentru că trăiam într-o lume în care conversațiile

despre libertate și dreptate erau interzise. Sau cel puțin asta a încercat să facă regimul comunist! Cu trecerea timpului însă, am înțeles că societatea noastră nu era cu adevărat tăcută, inertă. Nemulțumirea populară și setea de dreptate se manifesta în adâncuri și, deși mușamalizate, existau multe acte de curaj și multe dovezi de dârzenie ale unor oameni răzvrățiți împotriva regimului. Poeții și oamenii din lumea literară, de exemplu, au scris cărți în care vorbeau despre atrocitățile și greșelile regimului comunist. Cele mai multe din aceste lucrări au fost interzise, iar scriitorii, dacă au fost descoperiți, au fost aruncați repede în închisoare sau au devenit disidenți politici, fiind nevoiți să caute refugiu în alte țări. Lista personalităților culturale care au fost persecutate de regimul comunist este lungă! La nivel social, s-au organizat proteste, la o scară mai mică sau mai mare. Bineînțeles că aceste proteste au fost întâmpinate cu represii brutale de către autoritățile comuniste, iar participanții au fost închiși, torturați sau chiar uciși.

Familia tatălui meu a fost o familie de boieri. Când comunismul a preluat controlul și a început să „niveleze” societatea românească, tatăl meu și fratele său au fost trimiși la o școală de reeducare, unde au fost supuși îndoctrinării comuniste. Cu toate acestea, unele lucruri nu pot fi întipărite în minte și în conștiință, oricât de mult ar încerca

cineva. Așa s-a întâmplat și în cazul tatălui meu și al familiei mele. Noi am păstrat un cerc apropiat de prieteni, iar timpul petrecut împreună a fost mai mult decât social: a fost un fel de a păstra o legătură cu trecutul și un mod prin care adulții de atunci încercau să salveze din mâinile distrugătoare ale propagandei comuniste sufletul nostru românesc. Acum, după atâția ani, îmi amintesc cu drag de timpurile acelea când tatăl meu și prietenii noștri de familie citeau poezii sau cântau cântece populare românești, care vorbeau despre adevărata viață și istorie a românilor. Toate aceste poezii, cântece și cărți care circulau în cercul nostru erau clasificate ca subversive. Pe atunci eram doar un copil și nu înțelegeam.

Ca popor, am înfruntat multe obstacole în timpul perioadei comuniste și cred că viața noastră de atunci trebuie să rămână vie în paginile de istorie. În această carte am încercat să adun adevăruri pe care le-am combinat cu propriile mele experiențe și cu cele ale familiei mele, în scopul de a crea o imagine cât mai exactă a ultimilor ani ai dictaturii comuniste. Acest roman este o ficțiune, nu totul s-a întâmplat cu adevărat. Fapte adevărate au fost amestecate cu unele imaginare, pentru a crea povestea unei familii de români în ultimii trei ani ai regimului Ceaușescu. Mai multe personaje au la

bază oameni reali, dar, cu toate acestea, pentru a le respecta intimitatea, numele lor au fost schimbate.

Aceasta este o parte din povestea noastră, este o parte din istoria românilor. Perioada comunistă este întipărită în memoria noastră colectivă și, cum nu suntem un popor al tăcerii, trebuie să transmitem ce s-a întâmplat de la o generație la alta.

Aceasta nu este doar o poveste din trecut. Din păcate, sunt încă milioane de oameni în lume care trăiesc sub regimuri opresive și care probabil suferă, chiar în aceste momente, o traumă colectivă, așa cum am suferit și noi.

Drumul către casă

După ce a decolat de pe acoperișul sediului Comitetului Central din București, elicopterul lui Ceaușescu a aterizat la Snagov, de unde el a încercat să ia legătura în zadar cu autoritățile oficiale. Pilotul a cerut protecție aeriană, dar a fost refuzat. De acolo a decolat din nou și a aterizat lângă orașul Titu, de unde soții Ceaușescu au încercat să fugă cu mașina spre Târgoviște și într-adevăr au ajuns la Centrul Județean de Protecția Plantelor din Târgoviște. De acolo au fost luați cu o mașină și duși la Miliția Județeană Dâmbovița.

La doar trei zile după ce au fugit din balconul Comitetului Central al Partidului Comunist, pe 25 decembrie, Ceaușescu și soția sa au fost judecați. Era ziua de Crăciun. Au fost condamnați pentru genocid, subminarea puterii de stat, acte de diversiune și subminarea economiei naționale și încercarea de a părăsi țara cu fonduri de peste 1 miliard de dolari. Sentința a fost dusă la îndeplinire chiar în

aceeași zi, imediat după proces. Aproape de ora trei după-amiaza, dictatorul și soția lui au fost împușcați în curtea unității militare din Târgoviște.

Lupta dintre revoluționari și cei care-i împușcau s-a terminat cu adevărat în ziua de 27 decembrie și, odată cu ea, și regimul comunist. La București, în a treia zi de Crăciun, avea loc prima ședință a Consiliului Frontului Salvării Naționale. Lucrurile se mișcau repede și s-a format primul guvern postrevoluționar provizoriu, condus de Petre Roman.

Ion își croi încet drum până la poarta închisorii. Se împiedică de câteva ori înainte să ajungă la ea, ca și cum ar fi uitat să meargă pe distanțe mai lungi. Zilele petrecute la izolare, unde nu i se permitea să meargă și cele 15 minute de plimbare zilnică atunci când era în celula obișnuită, nu făcuseră mare lucru pentru a-i menține normali mușchii picioarelor.

Nicolae îl aștepta pe Ion la poartă. Avea părul alb și părea îmbătrânit de vreme. Trecuseră mai bine de doi ani de când nu se mai văzuseră...

— Nicolae, spuse Ion zâmbind.

— Ioane... ce mă bucur să te văd...

Nicolae îl bătu pe Ion cu mâna pe spate și se îmbrățișară, ca doi prieteni care refuzaseră pe ascuns să uite unul de altul.

— Nicolae... mi-e foame! spuse Ion. Trecem pe undeva să mâncăm?

— Da, Ioane, răspunse Nicolae zâmbind. Ne oprim la primul restaurant.

Nicolae porni la drum, de la Aiud la Târgu Jiu era cale lungă. Pe drum îi povesti de Irina și Anna, că erau bine și că-l așteptau acasă. Îi povesti cum se răciseră relațiile după ce plecase și cum fetele s-au întâlnit la balet și pe urmă au început să se vadă din nou. Îi povesti despre revoluție și despre cum se răspândise în toată țara.

După puțin timp se opri la primul restaurant care le ieși în cale. Erau multe mese cu patru scaune și cu fețe de masă albă. Se așezară la una dintre ele. Locul era gol, doar doi bătrâni așezați la o masă jucau table și beau bere. Mulți oameni erau acasă, sărbătorind încă Revoluția Română și bucuria că se aflau într-un nou an, cel mai semnificativ nou an din ultimii 50 de ani. Era un nou început pentru fiecare. De la tineri la bătrâni, toți sperau că acesta era începutul unei vieți mai bune, al unei vieți ca cea a celor care trăiau în Europa de Vest. O viață în care aveau pâine, electricitate și căldură, o viață în care erau liberi să ia propriile decizii, o viață în care erau încrezători unii într-alții...

— Aș vrea o friptură, cu cartofi prăjiți și salată, spuse Ion cu voce joasă chelnerului. Probabil că o să devorez totul în câteva minute, zise îndreptându-se către Nicolae. N-am mai văzut carne sau mâncare adevărată de când am plecat de acasă...

Nicolae comandă o ciorbă. Nu putea mânca...

Chelnerul luă comanda pe hârtie și plecă.

Singuri la masă se priviră unul pe altul. Se întâmplaseră atâtea de când se văzuseră ultima dată. Viața nu-i așteptase pe niciunul ...

— Ioane... sunt atât de fericit să te văd... M-am gândit la tine în tot acest timp, spuse Nicolae. În fiecare zi am murit încet-încet înăuntrul meu, pentru că nu puteam face nimic...

— Eh! Lasă că am supraviețuit. Uite-mă aici! spuse Ion cu un zâmbet amar.

— Nu-mi dau seama prin ce ai trecut. Știam că nu vă tratează bine, dar tot timpul ăsta am sperat din suflet să ai noroc, să găsești pe cineva înăuntru, să-ți faci un prieten pe care să te bazezi și care să fie lângă tine la nevoie...

— Nicolae... închisoarea nu este ceea ce își imaginează oamenii din afară. Și asta de la Aiud e dată naibii... n-am cuvinte să-ți povestesc. De fapt, nu vreau să vorbesc despre asta... Mai bine dă-mi vești. Ce mai faci tu și ceilalți, Nicolae? Ce face Andrei? Ce face George? întrebă Ion.

Nicolae își puse amândouă mâinile pe masă. Își mușcă buzele și încercă din răspuțeri să nu lase lacrimile să-i curgă, dar nu se putu abține. Și le șterse cu dosul mâinii și pe urmă își strânse pumnii atât de tare încât încheieturile i se albiră.

— Ioane ... speram că asta n-o să fie printre primele lucruri pe care o să ți le spun. Apoi oftă, cu ochii înotând în lacrimi. După o pauză continuă:

— Ioane... Andrei e mort...

— Andrei e mort?! strigă Ion. Nu era o întrebare, ci mai mult o exclamație de stupefacție, strecurată la suprafață direct din rărunchiul sufletului.

— Cum? Când a murit? întrebă Ion, cu o tristețe acută și chinuitoare pe față. A fost bolnav?

— Ioane, l-am adus ieri acasă. Vocea lui Nicolae era tremurată, dar încercă să-și adune cuvintele. Era bărbat și bărbații nu plâng... Cu ochii pe geam, încercă să se liniștească, dar lacrimi proaspete îi străluceau pe față.

— De unde l-ai adus?

— De la București. A căzut în Piața Palatului, spuse Nicolae ștergându-și lacrimile. A fost împușcat...

Când ieșise pe poarta închisorii, Ion crezuse că ăsta era sfârșitul suferinței. Dar fatalitatea nu-și pierduse puterea nici în afara gratiilor. Așezat la masă, cu ochii oboșiți și scufunțați în orbite, tăcu. I se mai rupsese încă o bucată din inimă...

În închisoare nu-și pierduse legătura cu sufletul tocmai pentru că era plin de amintiri. Irina, Anna, Andrei și toți ceilalți trăiau înăuntrul lui. Ei îl ținuseră în viață... ei și speranța de a-i revedea. Iar acum Andrei nu mai era...

— A plecat la București pe 22 decembrie dimineața devreme. Când a văzut că nu se întoarce acasă, Mara s-a îngrijorat. Plecase de trei zile fără să sune sau să ia legătura în vreun fel, continuă Nicolae. Mara ne-a sunat pe mine și pe George. Dar George n-a putut să plece de la spital și atunci m-am dus eu cu Mara la București să-l căutăm. Știam că s-a întâmplat ceva, nu era în firea lui Andrei să nu țină legătura, să nu dea niciun semn.

Cu fiecare cuvânt o durere tăcută pătrundea în aerul care-i înconjura pe Ion și Nicolae.

— Mulți oameni lipseau de la casele lor, spuse Nicolae. În Timișoara au ars cadavre. Nu știam dacă Andrei fusese rănit și zăcea într-un spital pe undeva sau ce altceva s-a întâmplat. Am început să-l căutăm în locuri diferite. Mai întâi ne-am dus la spitale și nu l-am găsit în niciunul. Apoi ne-am dus la Institutul de Medicină Legală, unde am auzit că au dus multe cadavre.

Nicolae se opri. Respiră din greu... ca să poată vorbi din nou.

— L-am găsit acolo, împușcat în ochiul stâng... l-au împușcat în Piața Palatului...

— Andrei, Andrei, zise Ion dând din cap, cu o voce joasă și instabilă.

— L-am adus acasă ieri. În mormântarea a fost azi-dimineață. Mara nu mai putea păstra corpul. Eu

nu m-am dus, ca să vin să te iau... Acum nu mai sunt decât Mara și cei doi copii...

— Cei doi copii? întrebă Ion.

— Da. Andrei și Mara au avut o fetiță, spuse Nicolae.

Ion zâmbi. Tristețea se împreuna cu fericirea. Ce ciudat! Ai crede că peisajul emoțional al cuiva este amenajat într-un mod în care să simți ori una, ori alta, pe rând, niciodată în același timp. Dar lumea este complexă și îți poate apăsa fără probleme butoanele mai multor emoții dintr-odată...

— Copilul lui Andrei, zâmbi Ion.

— O cheamă Aurora...

Drumul spre casă era liniștit. Uneori, unul dintre ei rupea tăcerea pentru a spune o întâmplare din ultimii ani. Ion povesti câteva incidente din închisoare, iar Nicolae îi dădu informații despre revoluție și îi povesti despre ce se mai întâmplase în viața lui și a celorlalți.

De pe scaunul pasagerului, Ion admira dealurile, vacile cu talangă la gât, fumul care ieșea din coșurile caselor și toate priveliștile care li se iveau în cale. I se părea că este într-o lume nouă. Totul arăta la fel, dar se simțea diferit...

Este ciudat cum ne-am decis să măsurăm timpul prin schimbările fizice. Cât de înalt crește un copil, câte riduri avem pe față, câte inele are scoarța

unui copac... De ce n-am învățat oare că semnele invizibile ale timpului sunt mai importante decât cele pe care le putem vedea?

Lecțiile de viață, dragostea, speranțele, toate astea vin și pleacă în timp, lăsând urme în noi. Nu suntem riduri, nu suntem corpuri grase sau slabe, ci suntem suflete cu urme. La fel sunt și statele lumii și popoarele. Avem castele, clădiri vechi frumoase, obiecte de artă și alte lucruri de care ne minunăm. Și astea sunt importante și fac parte din ceea ce suntem ca popor. Dar dacă un cutremur, un incendiu sau un regim opresiv vine și le distruge, atunci ce rămâne în urmă? Sufletul. Tot sufletul rămâne. Sufletul poporului, invizibil ca întotdeauna, încărcat de simțăminte și de cultura tradițională pe care a moștenit-o și o duce mai departe de-a lungul timpului.

Privind în jur, Ion știa că unul dintre lucrurile care îl făceau să se simtă diferit era pentru că vedea frumusețea sufletului unui popor care începuse să-și vindece rănilor tumefiate de cizmele puterii. Liber. Deschis. Cu speranță.

Când ajunseră acasă la Ion era întuneric, aproape de miezul nopții. Nicolae îl lăsă jos la scara blocului și plecă.

— Ne vedem în câteva zile, zise Ion și îi făcu la revedere cu mâna.

Apoi urcă încet scările. Doi ani de închisoare îl făcuseră mai slab decât era gata să recunoască. Mușchii îi slăbiseră și pierduse aproape o treime din greutatea corporală. Avusese nouăzeci de kilograme când fusese arestat, acum nu cântarea mai mult de șaptezeci.

— Tati! Tati! se auzi o voce de copil și pași alergând pe scări.

Anna știuse că unchiul Nicolae i-l aducea pe tati acasă și stătuse cocoțată lângă fereastra de la bucătărie toată ziua, așteptându-l. Alerga acum în jos pe scări desculță, îmbrăcată în pijama și aproape-l făcu să cadă când îi sări în brațe.

— Tatiiii! Ai venit! Ai venit!

Ion îi mângâie părul și apoi o puse jos. Amândoi urcară scările ținându-se de mână. Urcară încet până la etajul trei. Acolo Irina aștepta în ușă. Era la fel de frumoasă pe cât și-o amintea, doar cearcănele întunecate de sub ochi trădau nopțile nedormite și grijile.

— Dragostea mea, spuse ea zâmbind și îl cuprinse în brațe. Era o îmbrățișare fără sfârșit. Nu voia să-i dea drumul... N-o să-i mai dea drumul niciodată...

Cu greu își opriră lacrimile, cu greu își stăpâniră vulcanul emoțiilor. Anna îi privea de la înălțimea ei. Odată intrat în casă, Ion își scoase pantofii și se opri pe hol. Respiră. Zâmbi. Mirosea a amintiri. Cu pași

înceți intră în fiecare cameră, în bucătărie, în sufragerie, în dormitor. Atinse biroul cu mâinile...

Crezuse că nu se va mai întoarce niciodată. Fusese norocos. Fusese norocos că nu trebuise să-i cânte la mulți ani morții așa cum o făcuseră alții mai puțin norocoși ca el...

Andrei...

Andrei și toți cei ca el erau motivul pentru care el era acum acasă...